

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 8ης Νοεμβρίου 2000 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-485/93, Τ-491/93, Τ-494/93 και Τ-61/98,

Société anonyme Louis Dreyfus & Cie, με έδρα το Παρίσι (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τον R. Saint-Esteben, δικηγόρο Παρισίων, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του A. May, 398, route d'Esch,

Glencore Grain Ltd, πρώην Richco Commodities Ltd, με έδρα το Hamilton (Βερμούδες), εκπροσωπούμενη από τους P. V. F. Bos και J. G. A. van Zuuren, δικηγόρους Ρόττερνταμ, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του M. Loesch, 11, rue Goethe,

Compagnie Continentale (Γαλλία), με έδρα το Labège (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τον P. Chabrier, δικηγόρος Παρισίων, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του E. Arendt, 8-10, rue Mathias Hardt,

προσφεύγουσες-ενάγουσες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης αρχικώς από την M.-J. Jönckzy, νομικό σύμβουλο, και τους B. J. Drijber και N. Khan, μέλη της Νομικής

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική και η ολλανδική.

Υπηρεσίας, και στη συνέχεια από την Joczky και τον H. van Vliet, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον C. Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο, αφενός, προσφυγή ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής της 1ης Απριλίου 1993 σχετικά με τις συμβάσεις που συνήφθησαν μεταξύ εκάστης των προσφευγουσών και της Exportkhléb και, αφετέρου, αγωγή αποζημιώσεως για τις ζημίες που προβάλλουν ότι υπέστησαν συνεπεία της αποφάσεως αυτής,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Pitzung, Πρόεδρο, A. Potocki και A. W. H. Meij, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 23ης Φεβρουαρίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

- 1 Το Συμβούλιο, έχοντας διαπιστώσει την ανάγκη παροχής επισιτιστικής και ιατρικής βοήθειας στη Σοβιετική Ένωση και στις δημοκρατίες της, εξέδωσε στις 16 Δεκεμβρίου 1991 την απόφαση 91/658/ΕΟΚ, για τη χορήγηση μεσοπρόθεσμου δανείου στη Σοβιετική Ένωση και τις δημοκρατίες της (ΕΕ L 362, σ. 89). Το άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως αυτής ορίζει τα εξής:

«Οι εισαγωγές προϊόντων των οποίων η χρηματοδότηση εξασφαλίζεται από το δάνειο θα γίνονται με τις τιμές που ισχύουν στην παγκόσμια αγορά. Ο ελεύθερος ανταγωνισμός πρέπει να είναι εξασφαλισμένος για την αγορά και την παράδοση των προϊόντων που πρέπει να ανταποκρίνονται στα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα.»

- 2 Με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1897/92, της 9ης Ιουλίου 1992, η Επιτροπή καθόρισε ορισμένους κανόνες σχετικά με το μεσοπρόθεσμο δάνειο που χορηγήθηκε με την απόφαση 91/658 (ΕΕ L 191, σ. 22). Κατά το άρθρο 4 του κανονισμού αυτού, με τα δάνεια που χορηγεί η Κοινότητα στις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ενώσεως χρηματοδοτούνται μόνον η αγορά και η προμήθεια προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο συμβάσεων τις οποίες η Επιτροπή έχει αναγνωρίσει ως σύμφωνες με τις διατάξεις της αποφάσεως 91/658, καθώς επίσης και με τις συμφωνίες που συνή-

φθησαν μεταξύ των δημοκρατιών αυτών και της Κοινότητας εν όψει της χορηγήσεως των δανείων αυτών. Το άρθρο 5 του κανονισμού 1897/92 ορίζει ότι η αναγνώριση αυτή χωρεί μόνον εφόσον πληρούνται, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθοι όροι:

«1) Η σύμβαση έχει συναφθεί βάσει διαδικασίας με την οποία εξασφαλίζεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός. Προς αυτόν τον σκοπό, οι αγοραστικοί οργανισμοί των δημοκρατιών οφείλουν, για την επιλογή των προμηθευτών τους μεταξύ των κοινοτικών επιχειρήσεων, να αναζητούν τρεις τουλάχιστον προσφορές από επιχειρήσεις ανεξάρτητες μεταξύ τους (...).

2) Η σύμβαση προσφέρει τους ευνοϊκότερους όρους αγοράς σε σχέση με την τιμή η οποία ισχύει κατά κανόνα στις διεθνείς αγορές.»

3 Στις 9 Δεκεμβρίου 1992, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η Ρωσική Ομοσπονδία και ο οικονομικός εκπρόσωπός της, η Vnesheconombank (στο εξής: VEB), υπέγραψαν, σύμφωνα με τον κανονισμό 1897/92, ένα Memorandum of Understanding (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο), βάσει της οποίας η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα χορηγούσε στη Ρωσία το προβλεπόμενο από την απόφαση 91/658 δάνειο. Αυτή η συμφωνία-πλαίσιο επαναλαμβάνει στο άρθρο της 7, περιπτώσεις 7 και 12, τις προδιαληφθείσες διατάξεις του άρθρου 5 του κανονισμού 1897/92.

4 Η Επιτροπή και η VEB υπέγραψαν αυθημερόν τη σύμβαση δανείου την οποία προέβλεπαν ο κανονισμός 1897/92 και η ανωτέρω συμφωνία-πλαίσιο. Η σύμβαση αυτή ορίζει τον μηχανισμό εκταμείωσης του δανείου. Το άρθρο 5.1, στοιχείο α', της συμβάσεως αυτής ορίζει ότι η αίτηση εγκρίσεως που υποβάλλει η VEB στην Επιτροπή πρέπει να είναι συνταγμένη, μεταξύ άλλων, υπό τη μορφή του υποδείγματος που επισυνάπτεται στο παράρτημα 2-A της συμβάσεως αυτής. Από το παράρτημα όμως αυτό προκύπτει ότι η VEB πρέπει να επισυνάπτει στην αίτηση αυτή, αφενός, αντίγραφο της συμβάσεως προμήθειας και, αφετέρου, τις τρεις προσκλήσεις για την υποβολή προσφορών τις οποίες απηύθυνε σε ανεξάρτητες εταιρίες πριν από τη σύναψη της συμβάσεως αυτής καθώς και τις απαντήσεις στις προσκλήσεις αυτές.

- 5 Στις 15 Ιανουαρίου 1993, η Επιτροπή, ως δανειστής, συνήψε εξ ονόματος της Κοινότητας, σύμφωνα με το άρθρο 2 της αποφάσεως 91/658, σύμβαση δανείου με έναν όμιλο τραπεζών, επικεφαλής του οποίου ήταν η Crédit Lyonnais.

Ιστορικό της διαφοράς

- 6 Κατά το τελευταίο τρίμηνο του 1992, η εταιρία Exportkhleb, κρατική επιχείρηση στην οποία η Ρωσική Ομοσπονδία είχε αναθέσει να διαπραγματευθεί την αγορά σιταριού, διοργάνωσε ανεπίσημη διαδικασία προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών, στο πλαίσιο της οποίας ήλθε σε επαφή με τις προσφεύγουσες-ενάγουσες (στο εξής: προσφεύγουσες), εταιρίες επιδιδόμενες στο διεθνές εμπόριο.
- 7 Με συμβάσεις που συνήφθησαν στις 27 και 28 Νοεμβρίου 1992, κατά περίπτωση, οι προσφεύγουσες και η Exportkhleb συμφώνησαν τα εξής. Η ανώνυμη εταιρία Louis Dreyfus & Cie (στο εξής: Louis Dreyfus) ανέλαβε την υποχρέωση να παραδώσει ποσότητα 325 000 τόνων προϊόντων αλευροποιίας σιταριού αντί τιμήματος 140,50 δολλαριών ΗΠΑ (USD) ανά τόνο, cif free-out, σε λιμένα της Βαλτικής Θάλασσας. Η εταιρία Glencore Grain συνήψε σύμβαση παραδόσεως 700 000 τόνων προϊόντων αλευροποιίας σιταριού έναντι τιμήματος 140 USD ανά τόνο υπό τους ίδιους όρους. Η Compagnie Continental (Γαλλία), από την πλευρά της, συνήψε δύο συμβάσεις. Η πρώτη αφορούσε την παράδοση 500 000 τόνων προϊόντων αλευροποιίας σιταριού, εκ των οποίων 50 000 ακυρώθηκαν εκ των υστέρων, έναντι τιμήματος 140,40 USD ανά τόνο, cif free-out, σε λιμένα της Βαλτικής Θάλασσας· η δεύτερη αφορούσε την παράδοση 20 000 τόνων σκληρού σιταριού αντί τιμήματος 145 USD ανά τόνο, cif free-out, σε λιμένα του Εύξεινου Πόντου. Η δεύτερη αυτή σύμβαση τροποποιήθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 1992 εν όψει της συμπληρωματικής παραδόσεως 15 000 τόνων σκληρού σιταριού αντί τιμήματος 148 USD ανά τόνο, cif free-out, σε λιμένα του Εύξεινου Πόντου. Εκάστη των συμβάσεων αυτών προέβλεπε ότι το εμπόρευμα έπρεπε να φορτωθεί κατά τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 1993.
- 8 Μετά την υπογραφή της συμβάσεως δανείου, η VEB ζήτησε από την Επιτροπή να εγκρίνει τις συμβάσεις που είχε συνάψει η Exportkhleb με τις προσφεύγουσες.

- 9 Αφού οι προσφεύγουσες παρέσχον στην Επιτροπή ορισμένα αναγκαία συμπληρωματικά στοιχεία, μεταξύ άλλων, σχετικά με τη συναλλαγματική ισοτιμία του ECU προς το δολλάριο ΗΠΑ, η οποία δεν είχε καθοριστεί με τις συμβάσεις, η Επιτροπή έδωσε την έγκρισή της στις 27 Ιανουαρίου 1993, υπό μορφή επιβεβαιωτικών εγγράφων που απέστειλε στη VEB.
- 10 Κατά τις προσφεύγουσες, οι πιστωτικές επιστολές βάσει των οποίων έπρεπε να πραγματοποιηθεί η χρηματοδότηση άρχισαν να ισχύουν μόλις κατά το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Φεβρουαρίου 1993, ήτοι μερικές μόνον ημέρες πριν από τη λήξη της περιόδου φορτώσεως την οποία προέβλεπαν οι συμβάσεις.
- 11 Μολονότι, επομένως, σημαντικό μέρος του εμπορεύματος είχε παραδοθεί ή βρισκόταν στο στάδιο της φορτώσεως, καθίστατο πρόδηλο, κατά τις προσφεύγουσες, ότι η παράδοση του συνόλου του εμπορεύματος δεν ήταν δυνατή πριν από το τέλος Φεβρουαρίου 1993.
- 12 Με τηλετύπημα της 19ης Φεβρουαρίου 1993, η Exportkhleb κάλεσε τους εξαγωγείς σε συνάντηση στις Βρυξέλλες, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 22 και 23 Φεβρουαρίου 1993. Κατά τη συνάντηση αυτή, η Exportkhleb ζήτησε από τους εξαγωγείς να προσφέρουν νέες τιμές για την παράδοση του αποκληθέντος από την ίδια «προβλεπομένου υπολοίπου», δηλαδή των ποσοτήτων για τις οποίες ευλόγως έπρεπε να θεωρηθεί ότι δεν θα παραδίδονταν πριν από τις 28 Φεβρουαρίου 1993. Κατά τις προσφεύγουσες, η τιμή του σιταριού στην παγκόσμια αγορά είχε σημειώσει σημαντική αύξηση μεταξύ Νοεμβρίου 1992, ημερομηνίας συνάψεως των συμβάσεων πωλήσεως, και Φεβρουαρίου 1993, ημερομηνίας των νέων διαπραγματεύσεων.
- 13 Κατά το πέρας της συναντήσεως αυτής στις Βρυξέλλες, οι προσφεύγουσες συμφώνησαν με την Exportkhleb νέες παραδόσεις σιταριού οι οποίες έπρεπε να πραγματοποιηθούν πριν από το τέλος Απριλίου 1993. Στην εταιρία Louis Dreyfus ανατέθηκε σύμβαση 185 000 τόνων αλευροποιίας σιταριού αντί τιμήματος 155 USD. Η Glencore Grain ανέλαβε την υποχρέωση να παραδώσει 450 000 τόνους προϊόντων αλευροποιίας σιταριού αντί του ιδίου τιμήματος. Τέλος, στην Compagnie Continental (Γαλλία) ανατέθηκε η παράδοση 300 000 τόνων προϊόντων αλευροποιίας σιταριού,

εκ των οποίων 120 000 τόνοι αντί του αρχικώς συμφωνηθέντος τιμήματος και 180 000 τόνοι αντί τιμήματος 155 USD, καθώς και η παράδοση 20 000 τόνων σκληρού σιταριού ή προϊόντων αλευροποιίας σιταριού αντί του ίδιου τιμήματος.

- 14 Κατά τις προσφεύγουσες, λόγω του επείγοντος εξαιτίας της σοβαρότητας της επισιτιστικής καταστάσεως στη Ρωσία, αποφασίστηκε, κατόπιν σχετικού αιτήματος της Exportkhleб, η επισιμοποίηση των τροποποιήσεων αυτών με απλές προσθήκες στις αρχικές συμβάσεις.
- 15 Στις 9 Μαρτίου 1993 η Exportkhleб ενημέρωσε την Επιτροπή ότι οι συμβάσεις που είχε υπογράψει με πέντε από τους προμηθευτές της είχαν τροποποιηθεί και ότι για τις μελλοντικές παραδόσεις θα ίσχυε στο εξής η τιμή των 155 USD ανά τόνο (cif free-out, με παράδοση σε λιμένα της Βαλτικής Θάλασσας), για τη μετατροπή της οποίας σε ECU θα ίσχυε η ισοτιμία 1,17418 (δηλαδή 132 ECU ανά τόνο).
- 16 Με τηλεομοιοτυπία της 12ης Μαρτίου 1993, ο γενικός διευθυντής της Γενικής Διευθύνσεως Γεωργίας (ΓΔ VI) επέστησε την προσοχή της Exportkhleб επί του γεγονότος ότι η Επιτροπή, δεδομένου ότι η ανώτατη αξία των συμβάσεων αυτών είχε ήδη καθοριστεί με το επιβεβαιωτικό έγγραφο της Επιτροπής και ότι είχαν ήδη διατεθεί όλες οι διαθέσιμες για το σιτάρι πιστώσεις, δεν θα μπορούσε να δεχθεί το αίτημα αυτό παρά μόνον αν η συνολική αξία των συμβάσεων παρέμενε η ίδια, πράγμα που θα μπορούσε να επιτευχθεί με ανάλογη μείωση των προς παράδοση ποσοτήτων. Ο γενικός διευθυντής προσέθεσε ότι η αίτηση για την έγκριση των τροποποιήσεων δεν θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή παρά μόνον αν η VEB την υπέβαλε επίσημα.
- 17 Κατά τις προσφεύγουσες, τα στοιχεία αυτά ερμηνεύθηκαν ως επιβεβαίωση της κατ' αρχήν εγκρίσεως της Επιτροπής, υπό την επιφύλαξη της εξετάσεως του φακέλου που θα διαβίβαζε η VEB προκειμένου να δοθεί η επίσημη έγκριση.
- 18 Οι προσθήκες στις συμβάσεις συνομολογήθηκαν κατόπιν τούτου επισήμως αν και αντί της πραγματικής τέθηκε η ημερομηνία της 22ας Φεβρουαρίου 1993, ημερομηνία

της συγκεντρώσεως στις Βρυξέλλες. Αν και η τιμή ανά τόνο δεν τροποποιήθηκε σε σχέση με την αναγγελθείσα στις 9 Μαρτίου 1993, οι ποσότητες προσαρμόστηκαν προκειμένου το συνολικό ποσό να μην υπερβαίνει το αρχικώς προβλεφθέν. Κατόπιν αυτών, οι προσφεύγουσες ξεκίνησαν εκ νέου ή εξακολούθησαν τις παραδόσεις τους.

- 19 Στις 22 και 26 Μαρτίου 1993 η VEB διαβίβασε επισήμως στην Επιτροπή τους φακέλους με τις νέες προσφορές και τις τροποποιήσεις των συμβάσεων.
- 20 Με έγγραφο της 1ης Απριλίου 1993, υπογεγραμμένο από τον αρμόδιο για τη γεωργία επίτροπο, η Επιτροπή ενημέρωσε τη VEB σχετικά με την άρνησή της να εγκρίνει τις τροποποιήσεις των αρχικών συμβάσεων.
- 21 Ο συντάκτης του εγγράφου αυτού δήλωσε ότι, κατόπιν εξετάσεως των γενομένων τροποποιήσεων στις συμβάσεις που συνήφθησαν μεταξύ της Exportkhlēb και ορισμένων προμηθευτών, η Επιτροπή μπορούσε να εγκρίνει όσες αφορούσαν τη μετάθεση των ημερομηνιών παραδόσεως και πληρωμής. Αντιθέτως, δήλωσε ότι «το μέγεθος των αυξήσεων των τιμών είναι τόσο μεγάλο, ώστε δεν μπορούμε να τις θεωρήσουμε ως αναγκαία προσαρμογή, αλλ' ως ουσιώδη τροποποίηση των αρχικών συμβάσεων». Συνέχισε δε ως εξής: «Το σημερινό ύψος των τιμών στην παγκόσμια αγορά (τέλη Μαρτίου 1993) δεν διαφέρει σημαντικά από το ύψος των τιμών που επικρατούσε κατά τον χρόνο κατά τον οποίο συμφωνήθηκαν αρχικά οι τιμές (τέλη Νοεμβρίου 1992).» Ο επίτροπος υπενθύμισε ότι η ανάγκη εξασφαλίσεως αφενός του ελεύθερου ανταγωνισμού μεταξύ των δυνητικών προμηθευτών και αφετέρου των κυριότερων παράγοντες που λαμβάνονταν υπόψη για την έγκριση των συμβάσεων από την Επιτροπή. Ο επίτροπος, διαπιστώνοντας ότι στην προκειμένη περίπτωση οι τροποποιήσεις είχαν συμφωνηθεί απευθείας με τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις χωρίς να υπάρξει ανταγωνισμός με άλλους προμηθευτές, κατέληξε ως εξής: «Η Επιτροπή δεν μπορεί να εγκρίνει τόσο σημαντικές αλλαγές οι οποίες γίνονται με απλές τροποποιήσεις των υφισταμένων συμβάσεων.» Δήλωσε επίσης ότι, «αν η τροποποίηση των τιμών ή των ποσοτήτων ήταν αναγκαία, θα έπρεπε να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις για τη σύναψη νέων συμβάσεων, οι οποίες θα έπρεπε να υποβληθούν στην Επιτροπή για έγκριση κατ' εφαρμογήν της πλήρους συνήθους διαδικασίας (δηλαδή θα έπρεπε να υποβληθούν τουλάχιστον τρεις προσφορές)».

- 22 Οι εταιρίες Louis Dreyfus και Glencore Grain υποστηρίζουν ότι η Exportkhlleb τις ενημέρωσε στις 5 Απριλίου 1993 για την άρνηση της Επιτροπής. Η Compagnie Continentale (Γαλλία) ισχυρίζεται ότι κατά την ίδια εκείνη ημερομηνία έλαβε τηλετύπημα της Exportkhlleb που την ενημέρωνε για την άρνηση αυτή, αλλά ότι το πλήρες κείμενο του από 1ης Απριλίου 1993 εγγράφου της κοινοποιήθηκε μόλις στις 20 Απριλίου 1993.

Διαδικασία

- 23 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 9 Ιουνίου, 5 Ιουλίου και 22 Ιουνίου 1993, οι εταιρίες Louis Dreyfus, Glencore Grain και Compagnie Continentale (Γαλλία) άσκησαν αντιστοίχως προσφυγές που πρωτοκολλήθησαν με τους αριθμούς C-311/93, C-343/93 και C-357/93.
- 24 Με διατάξεις της 27ης Σεπτεμβρίου 1993, το Δικαστήριο παρέπεμψε τις υποθέσεις αυτές ενώπιον του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως 93/350/Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 1993, για την τροποποίηση της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 144, σ. 21).
- 25 Οι υποθέσεις αυτές πρωτοκολλήθησαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου με αριθμούς Τ-485/93, Τ-491/93 και Τ-494/93.
- 26 Με αποφάσεις της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, Τ-485/93, Dreyfus κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-1101), Τ-491/93, Richco κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-1131), και Τ-494/93, Compagnie Continentale κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-1157), το Πρωτοδικείο απέρριψε ως απαράδεκτες τις προσφυγές ακυρώσεως εκάστης των προσφευγουσών και απέρριψε την ένσταση απαραδέκτου που πρότεινε η Επιτροπή όσον αφορά τις αγωγές αποζημιώσεως των εταιριών Louis Dreyfus και Glencore Grain.

- 27 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου μεταξύ 28ης Νοεμβρίου και 23ης Δεκεμβρίου 1996, οι προσφεύγουσες άσκησαν αναίρεση κατά των αποφάσεων αυτών κατά το μέτρο που έκριναν απαράδεκτες τις προσφυγές ακυρώσεως.
- 28 Με διατάξεις του Πρωτοδικείου της 27ης Ιανουαρίου 1997, το Πρωτοδικείο ανέστειλε την έγγραφη διαδικασία, ως προς τις αγωγές αποζημιώσεως, εν αναμονή των αποφάσεων του Δικαστηρίου.
- 29 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 8 Απριλίου 1998, η εταιρία *Compagnie Continentale* (Γαλλία) άσκησε νέα προσφυγή με την οποία ζήτησε να υποχρεωθεί η Επιτροπή να αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστη η προσφεύγουσα λόγω της αποφάσεως της 1ης Απριλίου 1993. Η υπόθεση πρωτοκλήθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου με τον αριθμό T-61/98.
- 30 Με αποφάσεις της 5ης Μαΐου 1998, C-386/96 P, *Dreyfus κατά Επιτροπής* (Συλλογή 1998, σ. I-2309), C-391/96 P, *Compagnie Continentale κατά Επιτροπής* (Συλλογή 1998, σ. I-2377) και C-403/96 P, *Glencore Grain κατά Επιτροπής* (Συλλογή 1998, σ. I-2405), το Δικαστήριο αναίρεσε τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου κατά το μέτρο που έκριναν απαράδεκτες τις προσφυγές ακυρώσεως, ανέπεμψε τις υποθέσεις στο Πρωτοδικείο για να δικάσει επί της ουσίας και επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα.
- 31 Η έγγραφη διαδικασία συνεχίστηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου στο στάδιο στο οποίο βρισκόταν, σύμφωνα με το άρθρο 119, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.
- 32 Με διάταξη της 9ης Ιουνίου 1998, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα), υπενθυμίζοντας ότι, στην απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 1996 που εκδόθηκε στην υπόθεση T-494/93, δεν αποφάνθηκε επί του εκπροθέσμου της προσφυγής που πρόβαλε η Επιτροπή, αποφάσισε να συνεκδικάσει την ένσταση απαραδέκτου με την ουσία της υποθέσεως.

- 33 Με διάταξη του προέδρου του τρίτου τμήματος του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουνίου 1998, διατάχθηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-494/93 και Τ-61/98 προς διευκόλυνση της έγγραφης και προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 50 του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 34 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.
- 35 Με διάταξη του προέδρου του δεύτερου τμήματος του Πρωτοδικείου της 19ης Ιανουαρίου 2000, διατάχθηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-485/93, Τ-491/93, Τ-494/93 και Τ-61/98 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το προαναφερθέν άρθρο 50.
- 36 Οι εκπρόσωποι των διαδίκων αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 23ης Φεβρουαρίου 2000.
- 37 Οι προσφεύγουσες δήλωσαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι δεν είχαν αντίρρηση ως προς τη συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-485/93, Τ-491/93 και Τ-494/93 και Τ-61/98 προς έκδοση κοινής αποφάσεως.
- 38 Σύμφωνα με το άρθρο 50 του Κανονισμού Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να συνεκδικάσει τις υποθέσεις αυτές προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Αιτήματα των διαδίκων

39 Στην υπόθεση T-485/93 η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει την απόφαση της 1ης Απριλίου 1993·
- να υποχρεώσει την Επιτροπή σε αποζημίωση για τις υλικές ζημιές και σε χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπέστη·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

40 Στην υπόθεση T-491/93 η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει την απόφαση της 1ης Απριλίου 1993·
- να υποχρεώσει την Επιτροπή να της καταβάλει, ως αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη λόγω της αποφάσεως αυτής, ποσό ύψους 7 374 023,78 ευρώ, εντόκως από της καταθέσεως της προσφυγής-αγωγής·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

41 Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-494/93 και Τ-61/98, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει την απόφαση της 1ης Απριλίου 1993·
- να υποχρεώσει την Επιτροπή να της καταβάλει εντόκως, ως αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη λόγω της απόφασεως αυτής, ποσό ύψους 1 858 987 ευρώ·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

42 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- στην υπόθεση Τ-491/93, να απορρίψει την αγωγή αποζημιώσεως ως απαράδεκτη και, επικουρικώς, ως αβάσιμη·
- στην υπόθεση Τ-494/93, να απορρίψει την προσφυγή ακυρώσεως ως απαράδεκτη και, επικουρικώς, ως αβάσιμη·
- να απορρίψει ως αβάσιμες την προσφυγή ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-491/93 και τις προσφυγές στις υποθέσεις Τ-485/93 και Τ-61/98·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Επί του εκπροθέσμου της προσφυγής ακυρώσεως στην υπόθεση T-494/93

Επιχειρήματα της Επιτροπής

- 43 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η προσφυγή ακυρώσεως που ασκήθηκε στις 22 Ιουνίου 1993 είναι εκπρόθεσμη.
- 44 Συγκεκριμένα, η Επιτροπή τονίζει ότι η προσφεύγουσα συνομολογεί ότι ενημερώθηκε για την προσβαλλόμενη απόφαση ήδη από τις 5 Απριλίου 1993 με τηλετύπημα της Exportkheib. Με το τηλετύπημα αυτό γνωστοποιήθηκε στην προσφεύγουσα, απεριφράστως, το περιεχόμενο και η αιτιολογία της θέσεως της Επιτροπής. Η προσφυγή έπρεπε συνελπώς να ασκηθεί εντός δύο μηνών, της προθεσμίας αρχομένης από την 5η Απριλίου 1993, ήτοι στις 11 Ιουνίου 1993 το αργότερο, συνυπολογισμένης και της προθεσμίας λόγω αποστάσεως.
- 45 Επικουρικώς, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η προσφεύγουσα έλαβε αντίγραφο της αποφάσεως μόλις στις 20 Απριλίου 1993. Λαμβανομένης υπόψη της σαφούς διατυπώσεως του τηλετυπήματος της 5ης Απριλίου 1993, του επείγοντος χαρακτήρα και της σοβαρότητας των συνεπειών των πληροφοριακών στοιχείων που διαβιβάστηκαν με τον τρόπο αυτό, μία σωφρόνως ενεργούσα επιχείρηση δεν θα ανέμενε έως τις 20 Απριλίου 1993 για να λάβει το κείμενο της αποφάσεως της 1ης Απριλίου 1993, αλλά θα προέβαινε πάραυτα στις προς τούτο ενέργειες.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 46 Κατά το άρθρο 173, πέμπτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ), η προσφυγή ακυρώσεως πρέπει να ασκηθεί εντός δύο μηνών, κατά περίπτωση, από τη δημοσίευση της πράξεως, από την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα ή, ελλείψει δημοσιεύσεως ή κοινοποιήσεως, από την ημέρα κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξεως.
- 47 Περαιτέρω, σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙ του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 102, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, η προαναφερθείσα προθεσμία των δύο μηνών παρεκτείνεται, λόγω αποστάσεως, κατά έξι μέρες στην περίπτωση που η προσφεύγουσα είναι εγκατεστημένη στη Γαλλία.
- 48 Εν προκειμένω, η απόφαση της 1ης Απριλίου δεν δημοσιεύθηκε ούτε κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα.
- 49 Στην περίπτωση που ούτε δημοσιεύθηκε ούτε κοινοποιήθηκε η πράξη, εναπόκειται στον λαβόντα γνώση της υπάρξεως μιας πράξεως που τον αφορά να ζητήσει εντός εύλογης προθεσμίας το πλήρες κείμενο. Υπό την επιφύλαξη αυτή, η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής δεν άρχεται παρά μόνον από τη στιγμή κατά την οποία ο τρίτος ενδιαφερόμενος έλαβε ακριβή γνώση του περιεχομένου και της αιτιολογίας της οικείας πράξεως ούτως ώστε να είναι σε θέση να αξιοποιήσει το δικαίωμα της προσφυγής που έχει (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 19ης Μαΐου 1994, Τ-465/93, *Consorzio gruppo di azione locale «Murgia Messapica» κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1994, σ. ΙΙ-361, σκέψη 29, της 7ης Μαρτίου 1995, Τ-432/93 έως Τ-434/93, *Socurte κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1995, σ. ΙΙ-503, σκέψη 49, και της 13ης Δεκεμβρίου 1995, Τ-109/94, *Windpark Groothusen κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1995, σ. ΙΙ-3007, σκέψη 26). Η έκφραση «ακριβή γνώση» δεν συνεπάγεται τη γνώση όλων των στοιχείων της αποφάσεως, αλλά του ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της (βλ., επ' αυτού, διάταξη του Πρωτοδικείου της 10ης Φεβρουαρίου 1994, Τ-468/93, *Fřinil κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1994, σ. ΙΙ-33, σκέψη 32).

- 50 Εν προκειμένω, πρέπει να τονιστεί ότι το τηλετύπημα της 5ης Απριλίου 1993, που απέστειλε η Exportkhleb στην προσφεύγουσα, δεν περιέχει παρά μόνον δύο σύντομα αποσπάσματα της αποφάσεως της 1ης Απριλίου 1993. Οι παραπομπές αυτές, που είναι εξάλλου ακρωτηριασμένες, δεν παραθέτουν μία από τις ουσιώδεις μορφές που διατύπωσε η Επιτροπή στην απόφαση αυτή, ήτοι ότι οι προσθήκες των συμβάσεων συνομολογήθηκαν χωρίς να υπάρξει ανταγωνισμός με άλλους δυνητικούς προμηθευτές.
- 51 Υπό τις συνθήκες αυτές, μολονότι το τηλετύπημα της 5ης Απριλίου 1993 παρείχε τη δυνατότητα στην προσφεύγουσα να εννοήσει ότι η γνώμη που διατύπωσαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής ως προς τις προσθήκες δεν ήταν ευνοϊκή, ωστόσο δεν παρείχε ακριβή γνώση της αιτιολογίας που τη στήριζε.
- 52 Συνεπώς, η τηλεομοιοτυπία αυτή δεν μπορεί να αποτελέσει την αφετηρία της προθεσμίας για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως.
- 53 Ως προς την επικουρική επιχειρηματολογία της καθής, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, στις εν προκειμένω περιστάσεις, το διάστημα των 15 ημερών που διέρρευσε μεταξύ της 5ης Απριλίου 1993, ημερομηνίας λήψεως του τηλετυπήματος της Exportkhleb, και της 20ής Απριλίου 1993, ημερομηνίας λήψεως του κειμένου της αποφάσεως, είναι εύλογο, κατά την προπαρατεθείσα νομολογία, παρά τον επείγοντα χαρακτήρα της καταστάσεως που προέκυπτε από τα πληροφοριακά στοιχεία που έδωσε η Exportkhleb.
- 54 Συνεπώς, πρέπει να απορριφθεί η ένσταση απαραδέκτου λόγω εκπρόθεσμης ασκήσεως της προσφυγής.

Επί της προσφυγής ακυρώσεως

Επί της παραβάσεως της αποφάσεως 91/658 και του κανονισμού 1897/92

- 55 Οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι οι νέοι όροι των συμβάσεων πωλήσεως, που αφορούσαν την τιμή, την ποσότητα και μάλιστα, σε μία περίπτωση, τη φύση του προς παράδοση προϊόντος, έπρεπε, προκειμένου να μπορέσουν να τύχουν της κοινοτικής χρηματοπιστωτικής εγγύησης, να εγκριθούν από την Επιτροπή. Συναφώς, ελάχιστη σημασία έχει το αν οι νέοι αυτοί όροι πρέπει να χαρακτηριστούν προσθήκες των αρχικών συμβάσεων ή νέες συμβάσεις.
- 56 Οι διάδικοι δεν αμφισβητούν επίσης ότι, μεταξύ των όρων που θέτουν οι εφαρμοστέες διατάξεις προκειμένου να δοθεί η έγκριση της Επιτροπής, υπάρχει όρος που αφορά το συμφωνηθέν τίμημα, καθώς και όρος που αφορά τον σεβασμό του ελεύθερου ανταγωνισμού κατά τη σύναψη της συμβάσεως. Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι, κατά την Επιτροπή, ουδείς από τους όρους αυτούς εκπληρώθηκε.
- 57 Εξάλλου, οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι οι δύο αυτοί όροι συντρέχουν σωρευτικά και, επομένως, η μη εκπλήρωση ενός από αυτούς αρκεί για να δικαιολογήσει την απόφαση περί μη εγκρίσεως των συμβάσεων.
- 58 Υπό τις εν προκειμένω συνθήκες, πρέπει, καταρχάς, να εξεταστεί ο δεύτερος όρος.

Επιχειρήματα των προσφευγουσών

- 59 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, αντιθέτως προς όσα η Επιτροπή δηλώνει με την προσβαλλόμενη απόφαση, ο όρος σχετικά με τον σεβασμό του ελεύθερου ανταγωνισμού τηρήθηκε κατά τη σύναψη των συμβάσεων τον Φεβρουάριο του 1993, όπως τηρήθηκε κατά τη σύναψη των συμβάσεων τον Νοέμβριο του 1992.
- 60 Με την ευκαιρία αυτή, οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν το πλαίσιο, και ειδικότερα τον χαρακτήρα του επείγοντος, εντός του οποίου πραγματοποιήθηκαν οι διαπραγματεύσεις κατά τη συνάντηση της 22ας και 23ης Φεβρουαρίου 1993 (βλ., ιδίως, την προαναφερθείσα απόφαση της 5ης Μαΐου 1998, Dreyfus κατά Επιτροπής, σκέψη 50).
- 61 Οι προσφεύγουσες παρατηρούν ακολούθως ότι οι διατάξεις της αποφάσεως 91/658 και του κανονισμού 1897/92 δεν απαιτούν την τήρηση κάποιων ιδιαίτερων τύπων για την ύπαρξη ανταγωνισμού μεταξύ των κοινοτικών προμηθευτών. Εξάλλου, το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1897/92 προβλέπει μόνον ότι η Exportkhléb, ως αγοραστικός οργανισμός, οφείλει «να αναζητεί» τρεις τουλάχιστον προσφορές από ανεξάρτητες μεταξύ τους επιχειρήσεις.
- 62 Επιπλέον, τονίζουν ότι, κατά τη σύναψη των συμβάσεων τον Νοέμβριο του 1992, η πρόσκληση σε τρεις τουλάχιστον ανεξάρτητες ανταγωνίστριες επιχειρήσεις έγινε υπό τη μορφή απλής τηλεφωνικής προσκλήσεως. Αντιθέτως, κατά τη σύναψη των προσθηκών, η διαδικασία προκειμένου να υπάρξει ανταγωνισμός ήταν περισσότερο τυπική, δεδομένου ότι η πρόσκληση των επιχειρήσεων έγινε με τηλετύπημα. Πέραν τούτου, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι ο ειδικευμένος στα θέματα αυτά τύπος έκανε λόγο για τη συνάντηση που έγινε στις Βρυξέλλες στις 22 και 23 Φεβρουαρίου 1993. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ουδεμία ένσταση διατύπωσε κατά της διαδικασίας συνάψεως των αρχικών συμβάσεων, οι επικρίσεις της για τη διαδικασία που οδήγησε στην κατάρτιση των προσθηκών στερούνται ερείσματος.

- 63 Με την ευκαιρία της συναντήσεως αυτής στις Βρυξέλλες, στις 22 και 23 Φεβρουαρίου 1993, οι διαπραγματεύσεις, μολονότι διεξήχθησαν χωριστά, είχαν ως αποτέλεσμα κάθε προμηθευτής να αποδεχθεί τη χαμηλότερη τιμή που προσφερόταν στις ρωσικές αρχές.
- 64 Τέλος, κατά τις προσφεύγουσες, ευλόγως η Exporstkhele επιθυμούσε, κατά τη δεύτερη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών, να προμηθευτεί τις ποσότητες που δεν είχαν ακόμη παραδοθεί· συνεπώς, το γεγονός ότι οι ποσότητες που απαιτήθηκαν στο πλαίσιο της δεύτερης προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών ήταν ίσες με τις ποσότητες που δεν είχαν παραδοθεί δεν αποδεικνύει ότι δεν υπήρξε ανταγωνισμός κατά τη διαδικασία.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 65 Πρέπει να τονιστεί, ευθύς εξαρχής, ότι ο όρος σχετικά με την τήρηση των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού κατά τη σύναψη συμβάσεων είναι ουσιώδης για την καλή λειτουργία του μηχανισμού δανειοδοτήσεως που έχει θεσπίσει η Κοινότητα. Πέραν της προλήψεως του κινδύνου απάτης ή συμπαιγνίας, ο όρος αυτός αποσκοπεί, ευρύτερα, στη διασφάλιση της καλύτερης δυνατής χρήσης των μέσων που παρέχει η Κοινότητα προκειμένου να συνδράμει τις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ενώσεως. Πράγματι, ο σκοπός του όρου αυτού είναι η προστασία τόσο της Κοινότητας, ως δανειστή, όσο και των δημοκρατιών αυτών, ως δικαιούχων της επισιτιστικής και ιατρικής βοήθειας.
- 66 Η τήρηση του όρου αυτού επομένως δεν φαίνεται να αποτελεί μία απλή τυπική υποχρέωση, αλλά αντιθέτως ένα απαραίτητο στοιχείο για τη λειτουργία του μηχανισμού δανειοδότησης.
- 67 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται να ελεγχθεί αν η Επιτροπή, όταν εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, θεώρησε ορθώς ότι ο όρος του ελεύθερου ανταγωνισμού

δεν τηρήθηκε κατά τη σύναψη των προσθηκών των συμβάσεων. Η νομιμότητα της αποφάσεως πρέπει να εκτιμηθεί υπό το πρίσμα του συνόλου των κανόνων που διέπουν τη σχετική δράση της Επιτροπής, ήτοι των συμφωνιών που συνήφθησαν με τις ρωσικές αρχές.

68 Οι προσθήκες που συνομολογήθηκαν με τις διάφορες κοινοτικές επιχειρήσεις απο-τελούν, οι μεν σε σχέση με τις δε, ειδικές συμβάσεις, εκάστη των οποίων πρέπει να εγκριθεί από την Επιτροπή. Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί αν υπήρξε ανταγωνισμός μεταξύ εκάστης προσφεύγουσας, όταν συνομολόγησε τους νέους όρους της συμβάσεως με την Exportkhleb, και δύο τουλάχιστον ανεξαρτήτων επιχειρήσεων.

69 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί, καταρχάς, ότι το τηλετύπημα που απέστειλε η Exportkhleb στις προσφεύγουσες καλώντας τις σε συνάντηση στις Βρυξέλλες στις 22 και 23 Φεβρουαρίου 1993 δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί αποδεικτικό στοιχείο της υπάρξεως ανταγωνισμού, πριν από τη συνομολόγηση των προσθηκών, μεταξύ εκάστης επιχειρήσεως και δύο τουλάχιστον ανεξαρτήτων μεταξύ τους.

70 Είναι αληθές ότι οι ισχύουσες κοινοτικές διατάξεις δεν προβλέπουν ιδιαίτερο τύπο για την πρόσκληση προς υποβολή προσφορών. Πάντως, εν προκειμένω, το ζήτημα δεν είναι αν ένα τηλετύπημα μπορεί να αποτελέσει έγκυρη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών, αλλά το αν από το τηλετύπημα αυτό προκύπτει ότι υπήρξε ανταγωνισμός εκάστης επιχειρήσεως με άλλες επιχειρήσεις πριν από τη συνομολόγηση των νέων όρων. Επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι το τηλετύπημα της Exportkhleb, που έχει γενικόλογη διατύπωση, χωρίς να παραθέτει μεταξύ άλλων τις προς παράδοση ποσότητες ή τους όρους παραδόσεως, δεν παρέχει τέτοια απόδειξη.

71 Επίσης, τα αποσπάσματα του ειδικευμένου Τύπου που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες, τα οποία έκαναν λόγο για την άφιξη των εκπροσώπων της Exportkhleb

στην Ευρώπη για να συζητήσουν, μεταξύ άλλων, τον εφοδιασμό σε σιτάρι στο πλαίσιο του κοινοτικού δανείου, ουδόλως αποδεικνύουν ότι οι προσθήκες συνομολογήθηκαν με επιχειρήσεις που είχαν προηγουμένως ανταγωνιστεί με δύο τουλάχιστον άλλες ανεξάρτητες επιχειρήσεις.

- 72 Όπως τόνισε η προσφεύγουσα Glencore Grain, είναι ακριβές ότι οι ισχύουσες διατάξεις επιβάλλουν μόνο στην Exportkhleб να «αναζητήσει» τρεις τουλάχιστον ανταγωνιστικές προσφορές. Δεν αποκλείεται επομένως ορισμένες επιχειρήσεις, μολονότι έχουν προσκληθεί προς τούτο, να αρνηθούν να υποβάλουν προσφορά.
- 73 Πάντως, εν προκειμένω, από τη δικογραφία δεν προκύπτει καν ότι για κάθε προσθήκη που συνομολογήθηκε τελικώς, δύο τουλάχιστον ανεξάρτητες ανταγωνιστικές εταιρίες απέρριψαν το αίτημα της Exportkhleб.
- 74 Έτσι, με την τηλεμοιοτυπία που απέστειλε στην Επιτροπή στις 9 Μαρτίου 1993 προκειμένου να γνωστοποιήσει τις επενεχθείσες στις συμβάσεις τροποποιήσεις, η Exportkhleб περιορίστηκε απλώς να δηλώσει τις συμβάσεις που συνήφθησαν με κάθε επιχείρηση. Για κάθε σύμβαση, αναφέρεται μόνον η προσφορά της επιχείρησης με την οποία συνήφθη η σύμβαση και οι όροι που συνομολογήθηκαν κατόπιν διαπραγματεύσεως μεταξύ της Exportkhleб και της επιχείρησεως αυτής. Ουδόλως αναφέρεται, για κάθε σύμβαση, η ύπαρξη δύο τουλάχιστον άλλων απαντήσεων, έστω και αρνητικών, στις προσκλήσεις προς υποβολή προσφορών. Από την τηλεμοιοτυπία αυτή προκύπτει μόνον ότι κάθε επιχείρηση συνήψε με την Exportkhleб σύμβαση που αντιστοιχούσε στις ποσότητες που απέμεναν να της παραδοθούν κατά τον χρόνο της συνάντησης στις Βρυξέλλες. Στην πραγματικότητα, μολονότι επισυνάπτονταν ορισμένες προσφορές στην τηλεμοιοτυπία της 9ης Μαρτίου 1993, επρόκειτο για διαφορετικές προσφορές που αφορούσαν διαφορετικές συμβάσεις, και όχι μία και την αυτή σύμβαση. Επομένως, ούτε από την τηλεμοιοτυπία αυτή είναι δυνατό να αποδειχθεί ότι κάθε προσθήκη συνήφθη κατόπιν ανταγωνισμού με τρεις τουλάχιστον ανεξάρτητες μεταξύ τους επιχειρήσεις.

- 75 Η Επιτροπή υποστήριξε εξάλλου, χωρίς να αμφισβητηθεί ο ισχυρισμός της αυτός, ότι όταν η VEB προέβη στην επίσημη κοινοποίηση των νέων όρων των συμβάσεων, ήτοι στις 22 και 26 Μαρτίου 1993, δεν έλαβε τις απαντήσεις, θετικές ή μη, τριών τουλάχιστον ανεξαρτήτων επιχειρήσεων.
- 76 Οι προσφεύγουσες ωστόσο παρατηρούν ότι τηρήθηκαν οι κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού, δοθέντος ότι εκάστη προσφεύγουσα υποχρεώθηκε να αποδεχθεί τη χαμηλότερη προταθείσα τιμή.
- 77 Είναι αληθές ότι από την τηλεομοιοτυπία της 9ης Μαρτίου 1993 της Exportkhleб στην Επιτροπή προκύπτει ότι οι προσφερθείσες τιμές κυμαίνονταν από 155 έως 158,50 USD, αλλά ότι η τιμή βάσει της οποίας επήλθε συμφωνία με την Exportkhleб ήταν εν τέλει η τιμή των 155 USD για όλες τις επιχειρήσεις.
- 78 Ωστόσο, αυτό το γεγονός το πολύ να αποδεικνύει ότι, πριν από τη σύναψη εκάστης συμβάσεως, υπήρξε διαπραγμάτευση μεταξύ της Exportkhleб και κάθε προσφεύγουσας. Αντιθέτως, αν ληφθούν υπόψη και τα ανωτέρω στοιχεία, τούτο δεν αποδεικνύει ότι η τιμή αυτή ήταν το προϊόν ανταγωνισμού, για κάθε σύμβαση που έπρεπε να συναφθεί, μεταξύ τριών τουλάχιστον ανεξάρτητων μεταξύ τους επιχειρήσεων.
- 79 Προκύπτει έτσι ότι δεν αποδεικνύεται ότι η Επιτροπή έσφαλε καταλήγοντας στο ότι η αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού δεν τηρήθηκε κατά τη συνομολόγηση των προσθηκών στις συμβάσεις.
- 80 Δεδομένου ότι δεν πληρούνται ένας από τους όρους που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά σύμφωνα με την ισχύουσα κανονιστική ρύθμιση, ο πρώτος λόγος της προσφυγής είναι απορριπτέος, και παρέλκει η εξέταση του αν η συνομολογηθείσα με τις προσθήκες τιμή ανταποκρινόταν στις τιμές της παγκοσμίου αγοράς.

Επί της παραβίασεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

Επιχειρήματα των προσφευγουσών

- 81 Στην υπόθεση Τ-485/93, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι υπηρεσίες της Επιτροπής της έδωσαν προφορικά τη ρητή διαβεβαίωση ότι οι προσθήκες θα εγκρίνονταν. Επί της βάσεως αυτής εξάλλου η προσφεύγουσα άρχισε, ήδη από τις 4 Μαρτίου 1993, εκ νέου τις φορτώσεις σιταριού με προορισμό τη Ρωσία.
- 82 Επιπλέον, οι προσφεύγουσες επικαλούνται την επιστολή που απέστειλε ο γενικός διευθυντής της ΓΔ VI στις 12 Μαρτίου 1993 στην Exportkhléb που δημιούργησε την εύλογη προσδοκία στις ρωσικές αρχές, ακολούθως δε και σε αυτές, ότι η αύξηση της τιμής που προβλεπόταν με τις προσθήκες στις συμβάσεις θα γινόταν δεκτή. Συγκεκριμένα, από την επιστολή αυτή προέκυπτε ότι:
- η Επιτροπή δεν αμφισβητούσε την ίδια τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων που διεξήχθησαν στις Βρυξέλλες τον Φεβρουάριο του 1993 και για την οποία είχε ενημερωθεί·
 - εγκρινόταν καταρχήν η προσθήκη και η νέα τιμή, στο μέτρο που, απλώς, το συνολικό ποσό της συνολικής πιστώσεως που είχε ήδη χορηγηθεί παρέμενε αμετάβλητο, πράγμα που προϋπέθετε μείωση των ποσοτήτων·
 - υπενθυμιζόταν η υποχρέωση επίσημης κοινοποίησης της προσθήκης στην Επιτροπή, πράγμα που έγινε στις ημέρες που ακολούθησαν.

83 Οι προσφεύγουσες στις υποθέσεις T-491/93 και T-494/93 επικαλούνται επίσης επιστολή της 26ης Μαρτίου 1993 που απέστειλε ο αρμόδιος για τη γεωργία επίτροπος στον αντιπρόεδρο της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Ο επίτροπος ουδεμία επιφύλαξη διατύπωσε ως προς το αν η τιμή επί της οποίας επήλθε συμφωνία στις 23 Φεβρουαρίου 1993 ήταν σύμφωνη με τις τιμές της αγοράς.

84 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή, διατυπώνοντας την 1η Απριλίου 1993 άποψη αντίθετη με αυτήν που είχε προγενεστέρως εκφράσει στο παρελθόν επί των αυτών σημείων, παραβίασε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Σεπτεμβρίου 1995, T-571/93, Lefebvre κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2379, σκέψη 74).

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

85 Κατά πάγια νομολογία, η αξίωση για προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ανήκει σε κάθε ιδιώτη που βρίσκεται σε κατάσταση από την οποία προκύπτει ότι η κοινοτική διοίκηση του έχει δημιουργήσει, παρέχοντάς του ρητές διαβεβαιώσεις, βάσιμες ελπίδες (απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 1999, T-266/97, Vlaamse Televisie Maatschappij κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-2329 σκέψη 71).

86 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες επικαλούνται τις προφορικές διαβεβαιώσεις των υπηρεσιών της Επιτροπής, μία επιστολή του γενικού διευθυντή της ΓΔ VI της 12ης Μαρτίου 1993 και μία επιστολή του αρμόδιου για τη γεωργία επίτροπου της 27ης Μαρτίου 1993.

- 87 Κατ' αρχάς, από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν αποδεικνύεται το υποστατό προφορικών διαβεβαιώσεων, τις οποίες η Επιτροπή αρνείται ότι έδωσε, ούτε, κατά μείζονα λόγο, ότι αυτές παρουσιάζουν τα αναγκαία χαρακτηριστικά για τη δημιουργία δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.
- 88 Συνεπώς, αυτό το σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.
- 89 Ακολούθως, οι προσφεύγουσες κάνουν χρήση της επιστολής του γενικού διευθυντή της ΓΔ VI προς την Exportkhele της 12ης Μαρτίου 1993, από την οποία κατά την άποψή τους προκύπτει ότι η Επιτροπή δήλωσε ότι ήταν έτοιμη να εγκρίνει τις τροποποιήσεις των συμβάσεων, και ειδικότερα την αύξηση των τιμών, υπό την επιφύλαξη ότι το συνολικό ποσό της συμβάσεως δεν θα μεταβαλλόταν, γεγονός που συνεπαγόταν από την άλλη πλευρά μείωση των προς παράδοση ποσοτήτων.
- 90 Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι η τελευταία παράγραφος της επιστολής αυτής είχε ως εξής:

«Προκειμένου να μπορέσει να εξετάσει και να εγκρίνει τις τροποποιηθείσες συμβάσεις, η Επιτροπή χρειάζεται μία επίσημη αίτηση [του VEB], με την οποία θα διαβιβάζονται το συντομότερο δυνατόν οι τροποποιηθείσες ή οι νέες συμβάσεις.»

(«In order to be able to examine and to approve the amended contracts, the Commission needs an official request from the [VEB] to do so by transmitting the amended or new contracts as soon as possible.»)

- 91 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι εξέλαβαν τη φράση αυτή υπό την έννοια ότι η επίσημη αίτηση ήταν ένας απλός τύπος.

- 92 Η διατύπωσή της πάντως είναι αντίθετη προς μία τέτοια ερμηνεία. Πράγματι, ο γενικός διευθυντής της ΓΔ VI δηλώνει ρητώς ότι η κοινοποίηση είναι αναγκαία προκειμένου να είναι σε θέση να «εξετάσει» και να «εγκρίνει» τις τροποποιηθείσες συμβάσεις.
- 93 Πέραν τούτων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με την εν προκειμένω επιστολή, ο γενικός αυτός διευθυντής δεν δηλώνει ούτε ότι η νεωστί καθορισθείσα τιμή είναι σύμφωνη με την τιμή της αγοράς ούτε ότι η διαδικασία που ακολουθήθηκε για τη συνομολόγηση των προσθηκών διεξήχθη τηρουμένων των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού, υπό την έννοια των εφαρμοστέων διατάξεων. Εντούτοις, οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι αυτά ακριβώς τα δύο στοιχεία είναι που συνιστούν το θεμέλιο της αποφάσεως της 1ης Απριλίου 1993. Η απόφαση αυτή, αντιθέτως, δεν στηρίζεται στο γεγονός ότι, έστω και στην περίπτωση μειώσεως των ποσοτήτων, η Επιτροπή δεν θα μπορεί να εγκρίνει την αύξηση των τιμών, πράγμα που θα αντέφασκε με την επιστολή του γενικού διευθυντή της ΓΔ VI.
- 94 Το γεγονός ότι ο διευθυντής δήλωνε έτοιμος να αποδεχθεί την αύξηση των τιμών, εφόσον οι ποσότητες προσαρμόζονταν συνεπεία τούτου, δεν σημαίνει ούτε ότι η νέα αυτή τιμή ήταν σύμφωνη με την αγορά ούτε ότι οι προσθήκες συνομολογήθηκαν τηρουμένων των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού.
- 95 Βεβαίως, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η επιστολή του γενικού διευθυντή της ΓΔ VI πρέπει να ερμηνευθεί στο πλαίσιο του ελείγοντος που επικρατούσε εκείνη την εποχή και που το Δικαστήριο υπενθύμισε με τις προαναφερθείσες αποφάσεις του της 5ης Μαΐου 1998 (βλ., επί παραδείγματι, απόφαση Dreyfus κατά Επιτροπής, σκέψη 50).
- 96 Πάντως, όπως οι προσφεύγουσες τόνισαν, κατά το στάδιο της εξετάσεως του παραδεκτού των υπό κρίση προσφυγών, η έγκριση της Επιτροπής ήταν ουσιώδης στην όλη οικονομία των συμβάσεων προμήθειας σιταριού για τη Ρωσία.

- 97 Το Δικαστήριο δέχθηκε την ύπαρξη του στενού αυτού δεσμού με τις προαναφερθείσες αποφάσεις του της 5ης Μαΐου 1998. Το Δικαστήριο έκρινε έτσι ότι «θεμιτώς θεωρήθηκε ότι η σύμβαση προμήθειας συνάφθηκε αποκλειστικώς και μόνον εν όψει των υποχρεώσεων που θα ανέλαμβανε η Κοινότητα» (μεταξύ άλλων προαναφερθείσα απόφαση Dreyfus κατά Επιτροπής, σκέψη 50) και ότι «η εξόφληση της παραδόσεως σιτηρών δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί παρά μόνον με τους οικονομικούς πόρους που τέθηκαν στη διάθεση των αγοραστών από την Κοινότητα» (ίδια απόφαση, σκέψη 51). Έκρινε επίσης ότι, άνευ της χρηματοδοτικής εγγυήσεως που είχε καθιερώσει η Κοινότητα, «η δυνατότητα της Exportkhleb να προβεί στην εκτέλεση των συμβάσεων προμήθειας (...) ήταν καθαρά θεωρητική» (ίδια απόφαση, σκέψη 52).
- 98 Αν ληφθεί υπόψη η σημασία της κοινοτικής χρηματοδοτήσεως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι προσφεύγουσες μπορούσαν να στηριχθούν σε μία επιστολή του γενικού διευθυντή της ΓΔ VI, αποσταλείσα επιπλέον στην Exportkhleb και όχι στη VEB, χωρίς να αναμένουν την τελική απόφαση της Επιτροπής.
- 99 Εν όψει του συνόλου των στοιχείων αυτών, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να ισχυρίζονται ότι η επιστολή του γενικού διευθυντή της ΓΔ VI της 12ης Μαρτίου 1993 τους δημιούργησε βάσιμες ελπίδες, κατά την έννοια της νομολογίας.
- 100 Τέλος, ως προς την επιστολή του αρμόδιου για τη γεωργία επιτρόπου της 26ης Μαρτίου 1993, πρέπει να τονιστεί ότι περιέχει την ακόλουθη διαπίστωση:

«Όπως γνωρίζετε, η VEB υποχρεούται να υποβάλει τις τροποποιήσεις αυτές [των συμβάσεων] προς έγκριση από την Επιτροπή. Η επίσημη αίτηση που αφορά τις τροποποιήσεις αυτές των συμβάσεων έχει μόλις περιέλθει στις υπηρεσίες μου με τηλεομοιοτυπία (22 Μαρτίου) και προς το παρόν είναι υπό εξέταση.»

[«As you are aware, these amendments must be presented by the VEB for approval to the Commission. The official demand concerning such amendments to the contracts has only just reached my services by fax (22/3) and is currently being studied.»]

- 101 Επιπλέον, η επιστολή αυτή δεν περιέχει κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να προκύψει το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή φρονούσε ότι είχαν τηρηθεί οι κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού και ότι οι τιμές ανταποκρίνονταν στις τιμές αγοράς.
- 102 Συνεπώς, η επιστολή της 26ης Μαρτίου 1993 δεν μπορούσε να δημιουργήσει βάσιμες ελπίδες στις προσφεύγουσες.
- 103 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο λόγος ακυρώσεως που στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης είναι απορριπτέος.

Επί της παραβιάσεως της υποχρέωσης αιτιολογήσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 104 Κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως, κατά την έννοια του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 253 ΕΚ) (απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Ιουνίου 1998, T-371/94 και T-394/94, British Airways κ.λπ. και British Midland Airways κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-2405, σκέψεις 89 και 95).

- 105 Επί τη ευκαιρία της συναντήσεως στις Βρυξέλλες, στις 13 Μαΐου 1993, των εκπροσώπων της Επιτροπής και των εκπροσώπων της επιτροπής εμπορίου, σιτηρών και ζωοτροφών της ΕΟΚ (Coceral), στην οποία μετέχουν οι προσφεύγουσες, φάνηκε ότι οι λόγοι που ελήφθησαν υπόψη διέφεραν από τους εκτεθειμένους στην απόφαση. Όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συναντήσεως αυτής, οι τιμές για τις οποίες υπήρξε συμφωνία στις προσθήκες ήταν, κατά την Επιτροπή, το αποτέλεσμα προηγούμενης διαβουλεύσεως μεταξύ των εξαγωγέων.
- 106 Πάντως, ο λόγος αυτός, ο οποίος ουδέποτε αποδείχθηκε, δεν περιέχεται στην απόφαση. Επομένως, στην απόφαση της 1ης Απριλίου 1993 δεν μνημονεύονται όλοι οι λόγοι, και μάλιστα οι αληθινοί λόγοι, που δικαιολογούν την άρνηση εγκρίσεως.
- 107 Στην υπόθεση Τ-491/93, η προσφεύγουσα προσφέρεται να προσκομίσει συμπληρωματικά στοιχεία προκειμένου να επιβεβαιώσει το αληθές των όσων ελέχθησαν κατά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1993, εξετάζοντας ως μάρτυρες τα πρόσωπα που παρευρέθησαν σ' αυτήν.
- 108 Η Επιτροπή, με το υπόμνημά της αντικρούσεως, επιβεβαίωσε εξάλλου την ύπαρξη λόγων διαφορετικών από αυτούς που μνημονεύονται στην απόφαση, αφού αναφέρθηκε σε «ευρύτερες εκτιμήσεις πολιτικού και οικονομικού χαρακτήρα» — αδιευκρίνιστες κατά τα λοιπά — που ελήφθησαν υπόψη για τη μη έγκριση των προσθηκών.
- 109 Στις υποθέσεις Τ-485/93 και Τ-494/93, η καθής υποστηρίζει, ευθύς εξαρχής, ότι ο λόγος ακυρώσεως είναι απαράδεκτος διότι δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Άπαξ η απόφαση είναι αιτιολογημένη, λίγο ενδιαφέρει, στο πλαίσιο του άρθρου 190 της Συνθήκης, το αν οι άλλοι λόγοι θα μπορούσαν επίσης να δικαιολογήσουν την απόφαση. Συνεπώς, από κανένα στοιχείο δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό ως προς τι υπήρξε εν προκειμένω παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης.

- 110 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα πρακτικά της συναντήσεως που επικαλούνται οι προσφεύγουσες συντάχθηκαν από εκπρόσωπο της Coscegal και ότι δεν αναγνωρίζει την ακρίβειά τους.
- 111 Επιπλέον, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, η Επιτροπή ουδόλως δήλωσε στο υπόμνημά της αντικρούσεως ότι ελήφθησαν υπόψη και άλλα στοιχεία κατά την έκδοση της αποφάσεως.
- 112 Επικουρικώς, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η αιτιολογία που απαιτεί το άρθρο 190 της Συνθήκης εξαρτάται από τη φύση της οικείας πράξεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Μαΐου 1998, C-48/96 P, Windpark κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-2873, σκέψεις 34 και 35), αφού ληφθεί υπόψη το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε η πράξη. Εν προκειμένω, η απόφαση εντάσσεται στο πλαίσιο μιας ιδιωτικού δικαίου σχέσεως, εντός της οποίας η Επιτροπή έχει απόλυτη διακριτική ευχέρεια. Συνεπώς, ουδεμία ιδιαίτερη αιτιολογία απαιτείται, κατά μείζονα λόγο έναντι της προσφεύγουσας, η οποία δεν είναι παρά τρίτο πρόσωπο σε σχέση με τη σύμβαση της 9ης Δεκεμβρίου 1992.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 113 Κατά το άρθρο 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας, το δικόγραφο πρέπει να περιέχει, μεταξύ άλλων, συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση. Εν προκειμένω, αντίθετα προς όσα υποστηρίζει η καθής, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι αυτό συμβαίνει στη συγκεκριμένη περίπτωση. Στην πραγματικότητα, οι ενστάσεις που προβάλλει η Επιτροπή δεν αφορούν το τυπικώς παραδεκτό του λόγου ακυρώσεως, αλλά τον έλεγχο της βασιμότητάς του.
- 114 Συνεπώς, ο προβαλλόμενος λόγος περί απαραδέκτου είναι απορριπτός.

- 115 Κατά πάγια νομολογία, η αιτιολογία που απαιτεί το άρθρο 190 της Συνθήκης, η οποία συνιστά ουσιώδη τύπο κατά την έννοια του άρθρου 173 της Συνθήκης, πρέπει να διευκρινίζει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο τη συλλογιστική του οργάνου που εξέδωσε την πράξη έτσι ώστε να δίνει τη δυνατότητα στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και στο αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχό του.
- 116 Εν προκειμένω, από την απόφαση προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι οι τροποποιηθείσες συμβάσεις που της υποβλήθηκαν δεν μπορούσαν να εγκριθούν αφού δεν πληρούσαν τους όρους που προβλέπουν οι κείμενες διατάξεις, ήτοι αφού οι συμβάσεις αυτές δεν συνήφθησαν με τήρηση των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού και αφού οι νέες τιμές δεν ήταν σύμφωνες με τις τιμές της αγοράς.
- 117 Οι προσφεύγουσες εξάλλου δεν αρνούνται ότι κατανόησαν τη συλλογιστική αυτή, γεγονός που προκύπτει από τα επιχειρήματα που πρότειναν προς στήριξη του πρώτου λόγου τους ακυρώσεως.
- 118 Συνεπώς, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η απόφαση είναι σύμφωνη με τις απαιτήσεις του άρθρου 190 της Συνθήκης.
- 119 Αντιθέτως, δεν απόκειται στο Πρωτοδικείο, στο πλαίσιο εξετάσεως ενός λόγου ακυρώσεως που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης, να ελέγξει αν λόγοι διαφορετικοί από αυτούς που διελήφθησαν σε μία απόφαση θα μπορούσαν να αποτελέσουν την αιτιολογία της. Τούτο πράγματι υπερβαίνει τον έλεγχο της αιτιολογίας, υπό την έννοια που υπομνήστηκε ανωτέρω.
- 120 Συνεπώς, ο παρών λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του αιτήματος αποζημίωσης της υλικής ζημίας*Επί του παραδεκτού*

- 121 Στην υπόθεση T-491/93, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το αίτημα αποζημίωσης της υλικής ζημίας δεν είναι παραδεκτό. Συγκεκριμένα, από το δικόγραφο δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό το νόημα του αγωγικού αιτήματος, και ειδικότερα η φύση της προβαλλομένης ζημίας. Συνεπώς, δεν πληροί τις προϋποθέσεις που τάσσει το άρθρο 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.
- 122 Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το δικόγραφο πρέπει να περιέχει το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών. Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι αυτό συμβαίνει εν προκειμένω. Η ένσταση που προτείνει η Επιτροπή δεν αφορά τον έλεγχο του τυπικώς παραδεκτού του δικογράφου, αλλά τον έλεγχο της ουσίας του αιτήματος αποζημίωσης.
- 123 Συνεπώς, η ένσταση απαραδέκτου που προβάλλει η Επιτροπή είναι απορριπτέα.

Επί της ουσίας

- 124 Αρκεί να υπομνηστεί ότι η στοιχειοθέτηση ευθύνης προϋποθέτει την πλήρωση ενός συνόλου προϋποθέσεων όσον αφορά τον παράνομο χαρακτήρα της προσαπτομένης στο κοινοτικό όργανο ενέργειας, το υποστατό της ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ ενέργειας και προβαλλομένης ζημίας (βλ., ειδικότερα, απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Οκτωβρίου 1996, T-336/94, Efisol κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1343, σκέψη 30).

- 125 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι πλημμέλειες που προβάλλουν οι προσφεύγουσες ταυτίζονται, κατά περίπτωση, με όλους ή με ορισμένους από τους λόγους που αυτές προβάλλουν προς στήριξη των προσφυγών τους ακυρώσεως.
- 126 Δεδομένου ότι οι υπό εξέταση λόγοι έχουν ήδη απορριφθεί, προκύπτει ότι οι προσφεύγουσες δεν μπόρεσαν να αποδείξουν την ύπαρξη πλημμελούς συμπεριφοράς εκ μέρους της Επιτροπής.
- 127 Υπό τις συνθήκες αυτές, η αγωγή αποζημιώσεως για την προβαλλόμενη υλική ζημία πρέπει να απορριφθεί.

Επί του αιτήματος ικανοποίησης της ηθικής βλάβης

- 128 Στην υπόθεση T-485/93, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι δηλώσεις του γενικού διευθυντή της ΓΔ VI, ενώπιον των εκπροσώπων των κοινοτικών εξαγωγέων σιτηρών, κατά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1993 (βλ. ανωτέρω σκέψη 105), οι οποίες αφήνουν να εννοηθεί ότι η προσφεύγουσα συμμετείχε σε παράνομες πρακτικές κατά τη διαπραγμάτευση της προσθήκης της συμβάσεως, της προκάλεσαν ηθική βλάβη.
- 129 Προς ικανοποίηση της βλάβης αυτής, η προσφεύγουσα ζητεί να υποχρεωθεί η Επιτροπή να της καταβάλει ένα ευρώ.

- 130 Πρέπει να τονιστεί ότι το έγγραφο στο οποίο στηρίζεται η προσφεύγουσα για να αποδείξει την υπαιτιότητα της Επιτροπής είναι τα πρακτικά της εν λόγω συναντήσεως, τα οποία συνέταξε η Coceral. Συνεπώς, δεν πρόκειται ούτε για επίσημα πρακτικά ούτε καν για πρακτικά τα οποία η Επιτροπή είχε, με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο, εγκρίνει.
- 131 Η ακρίβεια των όσων καταχωρίστηκαν στο έγγραφο αυτό, την οποία η Επιτροπή αμφισβητεί, δεν μπορεί συνεπώς να θεωρηθεί ως αποδειχθείσα.
- 132 Υπό τις συνθήκες αυτές, το αίτημα χρηματικής ικανοποίησης για την ηθική βλάβη, που προβάλλεται στην υπόθεση T-485/93, πρέπει να απορριφθεί.
- 133 Επομένως, οι αγωγές πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 134 Δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Στις εν προκειμένω περιστάσεις, πρέπει να κριθεί ότι η Επιτροπή θα φέρει το σύνολο των γενομένων εξόδων έως τη δημοσίευση των αποφάσεων του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1998. Κάθε προσφεύγουσα θα φέρει τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε μετά από τη δημοσίευση των αποφάσεων αυτών και οι προσφεύγουσες θα φέρουν εις ολόκληρον τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή μετά από τη δημοσίευση της αποφάσεως αυτής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Συνεκδικάζει τις υποθέσεις T-485/93, T-491/93, T-494/93 και T-61/98 προς έκδοση κοινής αποφάσεως.
- 2) Απορρίπτει τις προσφυγές-αγωγές.
- 3) Η Επιτροπή φέρει τα δικαστικά της έξοδα και τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η κάθε προσφεύγουσα έως τη δημοσίευση των αποφάσεων του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1998. Κάθε προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε μετά από τη δημοσίευση των αποφάσεων αυτών και οι προσφεύγουσες φέρουν εις ολόκληρον τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή μετά από τη δημοσίευση αυτή.

Pirrung

Potocki

Meij

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Νοεμβρίου 2000.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

A. W. H. Meij